

We waren met een overweldigend aantal van 90 mensen! Bedankt aan iedereen die een bijdrage heeft geleverd. Zoals Greetje Bos zei: dat is van onschatbare waarde.

Hierbij het verslag van het Online Werkatelier van 16 april 2020 in woord en beeld. Met prachtige tekeningen van Geert Gratema en Luuk Poorthuis. Wil je een van de tekeningen gebruiken? Neem dan contact met ze op voor toestemming.

Wat stond er op het programma?

1. Welkom door Greetje Bos, wethouder van Breda en voorzitter van de kopgroep.
2. In sneltreinvaart door de Concept RES.
3. Marjan Minnesma met een verhaal vol inspiratie en innovatie.
4. Break-out rooms op deelthema's.
5. Gezamenlijke afsluiting.

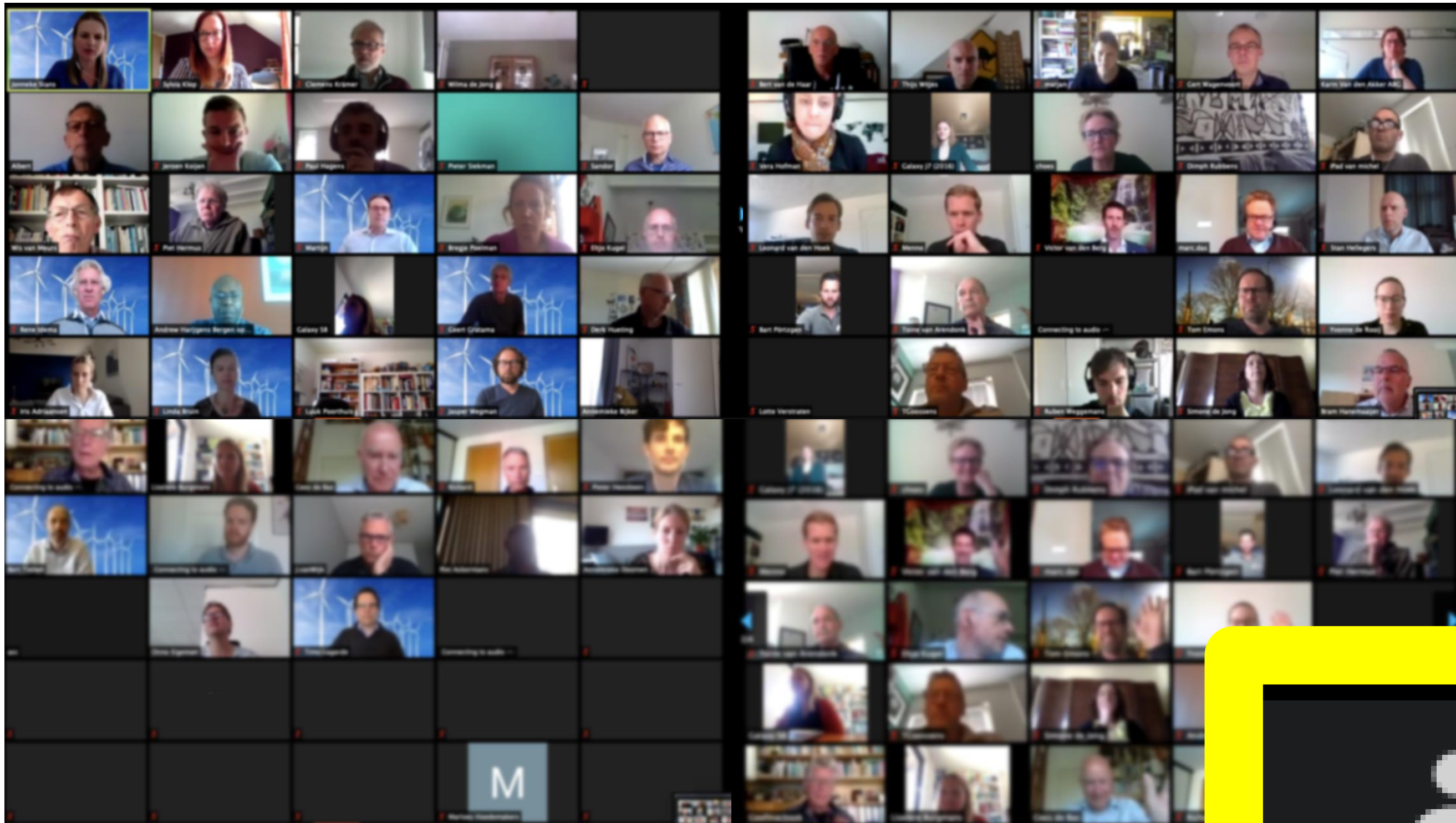

Vervolg Online Werkatelier
14 mei 2020 - 13.00 uur

West-Brabant

RES Regionale
Energie
Strategie

Een enorme opkomst!

90
Participants

Welkom door Greetje Bos

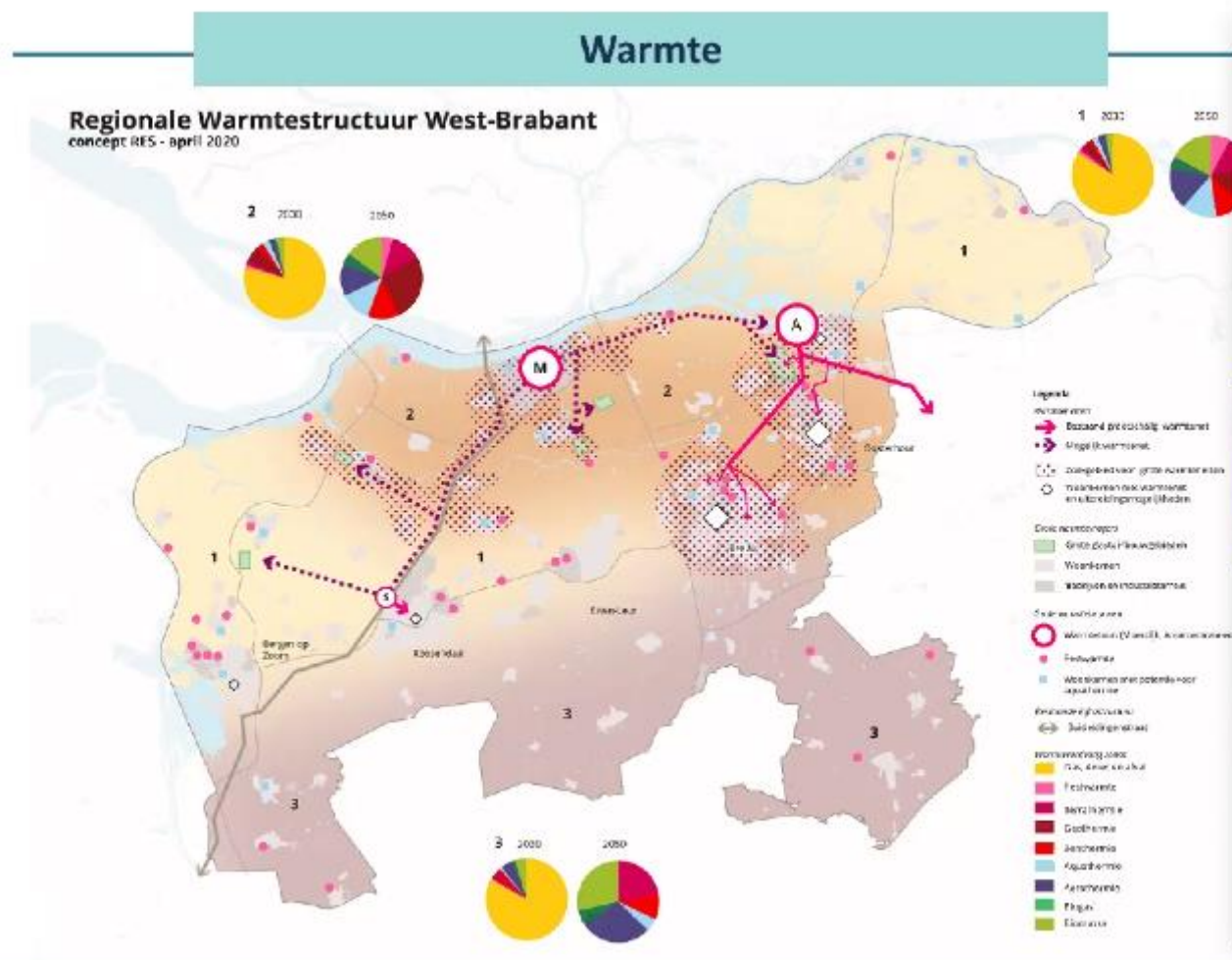
Greetje Bos (wethouder Breda en voorzitter van de stuurgroep RES West-Brabant):

“De RES wordt positief ontvangen. De Raad in Breda was enthousiast. Er is een positieve vibe.

Deze regio stelt het proces niet uit en levert de Concept RES nog voor de zomer in. Zo kan ook het Planbureau er al mee aan de slag.

Dit was alleen mogelijk samen met jullie. Jullie bijdrage aan de werkateliers is van onschatbare waarde. Vanuit de Raad in Breda veel complimenten. We mogen trots zijn met elkaar!”

Concept RES in snelreinvaart

Van Concept RES naar RES 1.0

Heb je de Concept RES nog niet? Download hem op www.energieregiowb.nl.

Op pagina 3 van het document vind je een samenvatting van de Concept RES.

Inspiratie door Marjan Minnesma

Marjan Minnesma, directeur van Urgenda, doet tijdens het werkatelier de oproep om vooral integraal te blijven kijken naar het energievraagstuk.

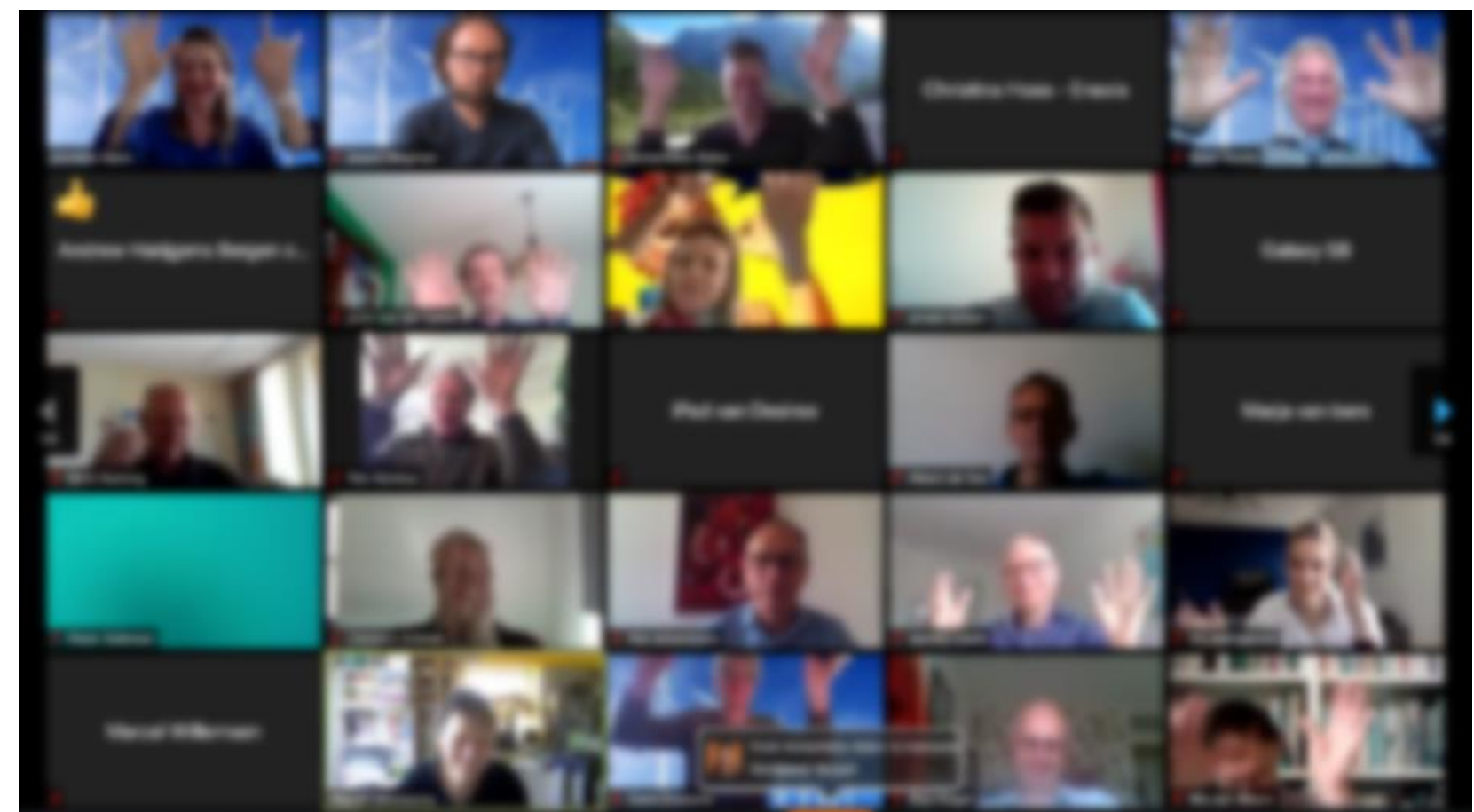
“Het is niet óf óf. We moeten alles doen. Maar het goede nieuws is dat er ook veel besparing in de verandering zit. Met duurzame energie uit zon en wind hebben we veel minder verlies van energie dan bij fossiele brandstoffen.

En laten we vooral ook creatief met elkaar kijken hoe we duurzame energie opwekken. Hoe kunnen we dat doen op een manier die in alle opzichten meerwaarde heeft.

Denk dan aan zonnepanelen verwerkt in de gevel, die zorgen voor een spectaculaire aankleding van een gebouw,

kansen om biodiversiteit te behouden en te versterken of sportclubs de mogelijkheid geven om extra inkomsten te genereren. Op deze manieren draagt duurzame energie bij aan een betere leefomgeving. Maar het gaat ook om anders wonen, anders reizen, anders eten, anders omgaan met warmte en energie in de industrie. Het is geen gemakkelijke opgave, maar als we het willen, dan kan het. De huidige corona-crisis laat zien wat we allemaal in korte tijd voor elkaar kunnen krijgen. En dan is veel energie besparen en veel duurzame energie opwekken ook voor 2030 zeker haalbaar.”

Marjan Minnesma was blij om te zien dat we in West-Brabant ook besparing en kleinschalige opwek meenemen in de RES.

Digitaal applaus van de deelnemers

Dit zijn de belangrijkste conclusies en opvallendheden per break-out sessie:

Instaptafel

- Korte uitleg over wat de RES-systematiek inhoudt, en waaruit de RES bestaat. Opvallend: de RES WB gaat ook over besparen en kleinschalige opwek, ook al hoeft dit strikt genomen niet.

Suggesties:

- Neem industrie en mobiliteit mee in de RES 2.0.
- Het advies van de aanwezige jongeren: betrek jongeren meer bij de totstandkoming van de RES. "Als jongeren zouden weten dat er een RES was, zouden ze daar wel in geïnteresseerd zijn."

Vrije-tafel

Integrale afweging

- Biodiversiteit vergroten: voorbeelden laten zien hoe je bij energieprojecten tegelijkertijd de biodiversiteit kan vergroten.

Burgerparticipatie

- 'What's in it for me' van bewoners is essentieel
- Jongeren meer betrekken.
- Bij elke kern een bord plaatsen in hoeverre deze groen is of duurzame energie gebruikt.

Opslag

- Moet dezelfde prioriteit krijgen als opwek.
- Behoefte aan pilots en voorbeelden.
- Breng het onder in coöperatief verdienmodel.
- Maak het onderdeel van een wijkplatform.

Financiële participatie I

- Ondersteun gemeenten bij het borgen van lokale participatie in beleid.
- De 50% ambitie is een middel, geen doel op zich
- Het is en blijft maatwerk.
- Ondersteun lokale initiatieven bij het realiseren van de eerste eigen projecten, opdat het vliegwiel gaat werken.
- Ondersteun de omgeving daar waar grote projecten uitgewerkt worden, zodat de omgeving in staat is als gelijkwaardige partner mee te doen.

Financiële participatie II

Dilemma's

- Hoe organiseer je 50% financiële participatie juridisch en financieel als lokaal initiatief?
- Hoe blijft professionele ondersteuning bij een lokaal initiatief echt ondersteunen, zonder het initiatief over te nemen?

Voorwaarden

- Sterke ondersteuning lokale initiatieven waaronder ook energiecoöperaties.
- Een (toekomstige) regionale organisatie moet een versterking zijn van de lokale samenwerkingsverbanden en deze niet overnemen.

Warmte I

Algemeen

- MKBA-analyse: Deelnemers stellen vragen over wat wel en niet mee wordt genomen in de MKBA-analyse.

Onzekerheden:

- Warmtenetten: Is de optie 50% warmtenetten realistisch?
- Bronnenstrategie & aquathermie: Hoe wordt warmte uit oppervlakte water verdeeld over gemeenten?

Tip

- Betrek de tuinbouwsector en benut de ervaringen van de uitkoppeling van Moerdijk.

Warmte II

Vraag en antwoord

- In de MKBA-analyse is de tuinbouwsector meegenomen in regionale netten. Hier wordt ook gekeken naar een CO₂-leiding.
- De MKBA-analyse heeft invloed op de RES. De onzekerheid met betrekking tot warmte wordt in beeld gebracht, om tot een oplossing te komen in de definitieve RES.
- De netbeheerder heeft op dit moment geen rol met betrekking tot de warmtenetten en de warmtewet, deze moet in de komende jaren duidelijker worden.

Beeldverslag

Hierna de prachtige tekeningen van Geert Gratema en Luuk Poorthuis die live een beeldverslag maakten van de plenaire sessie en de break-out sessies. Wil je een van de tekeningen gebruiken? Neem dan contact met ze op voor toestemming via www.langehalen.nl.

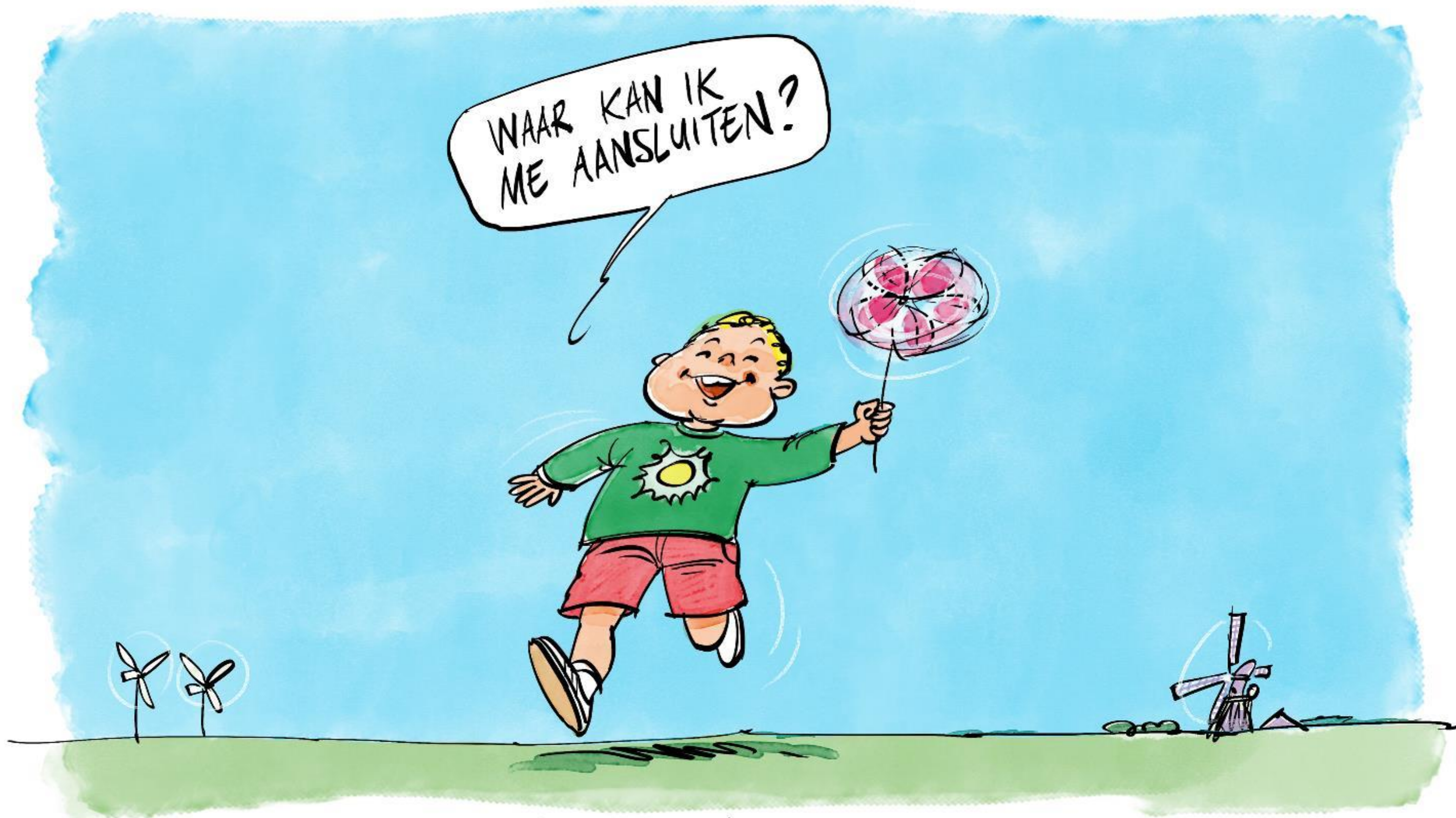

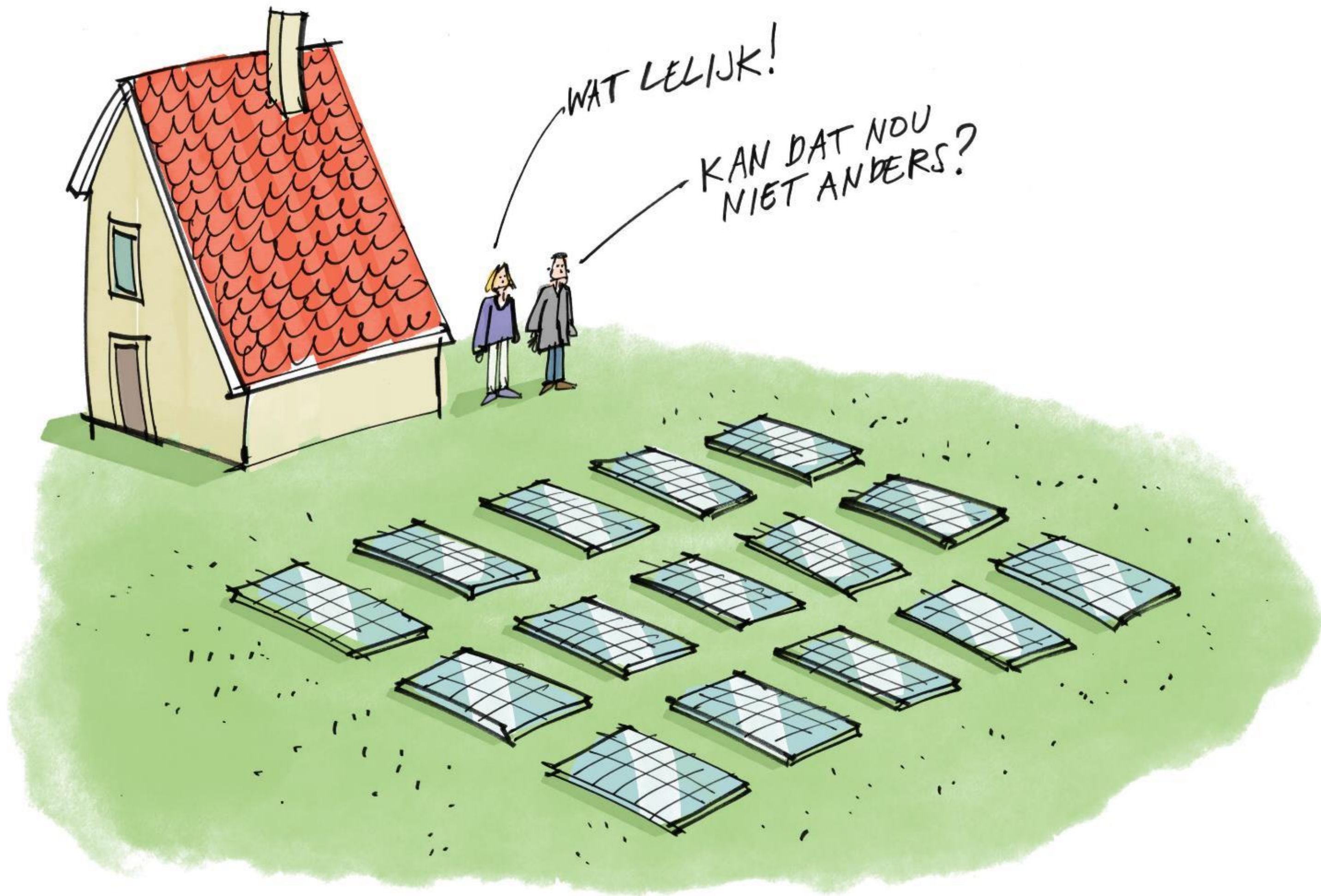
hamerraad

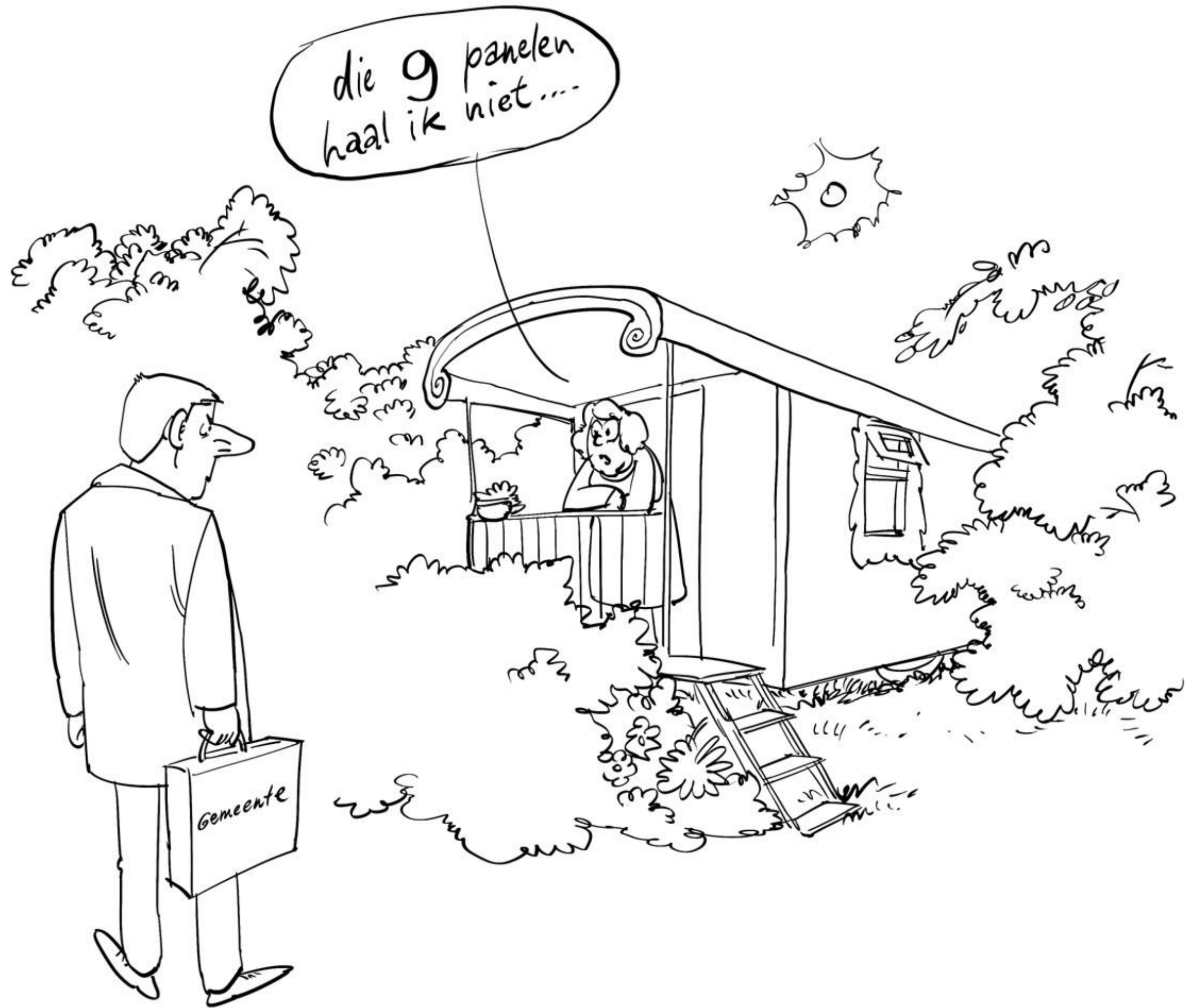
IK VOEL ME
NOG EEN BEETJE
ONZEKER...

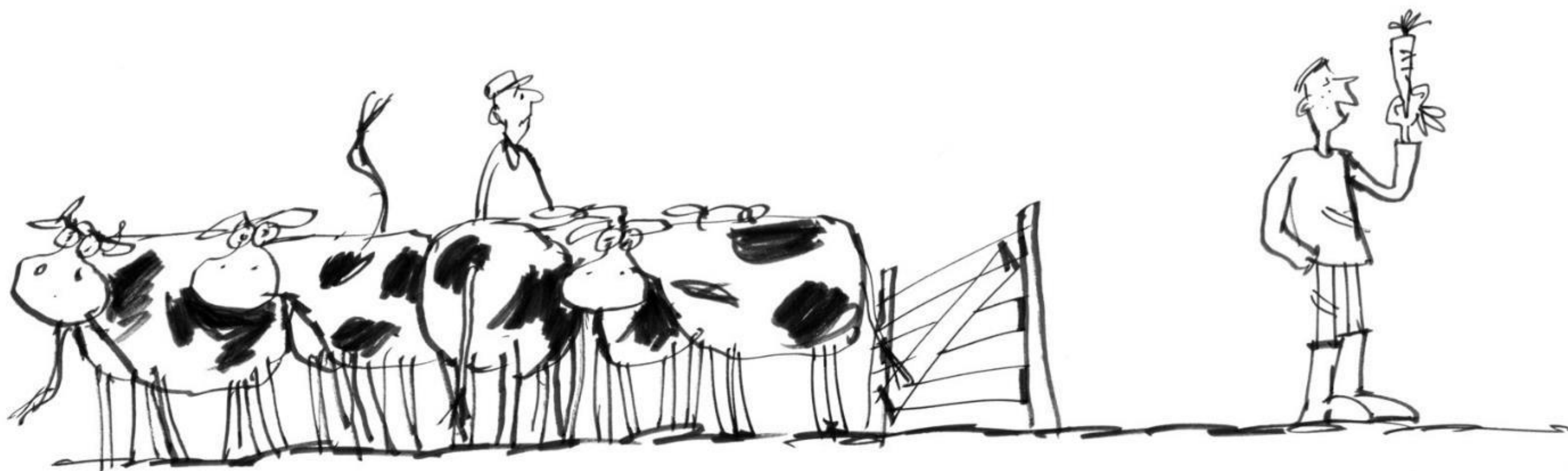
kleinschalig

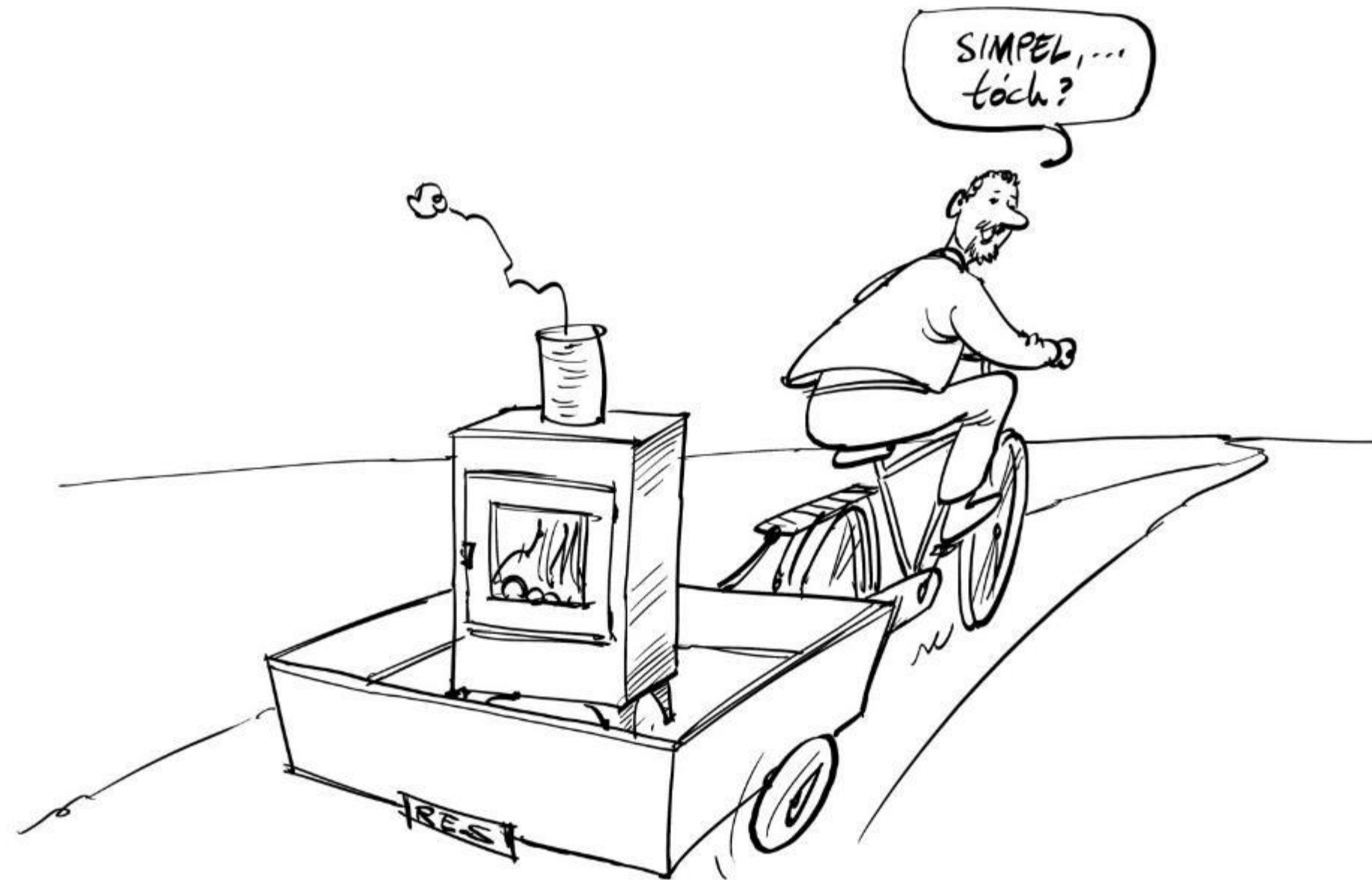

de grootste schreeuwers...

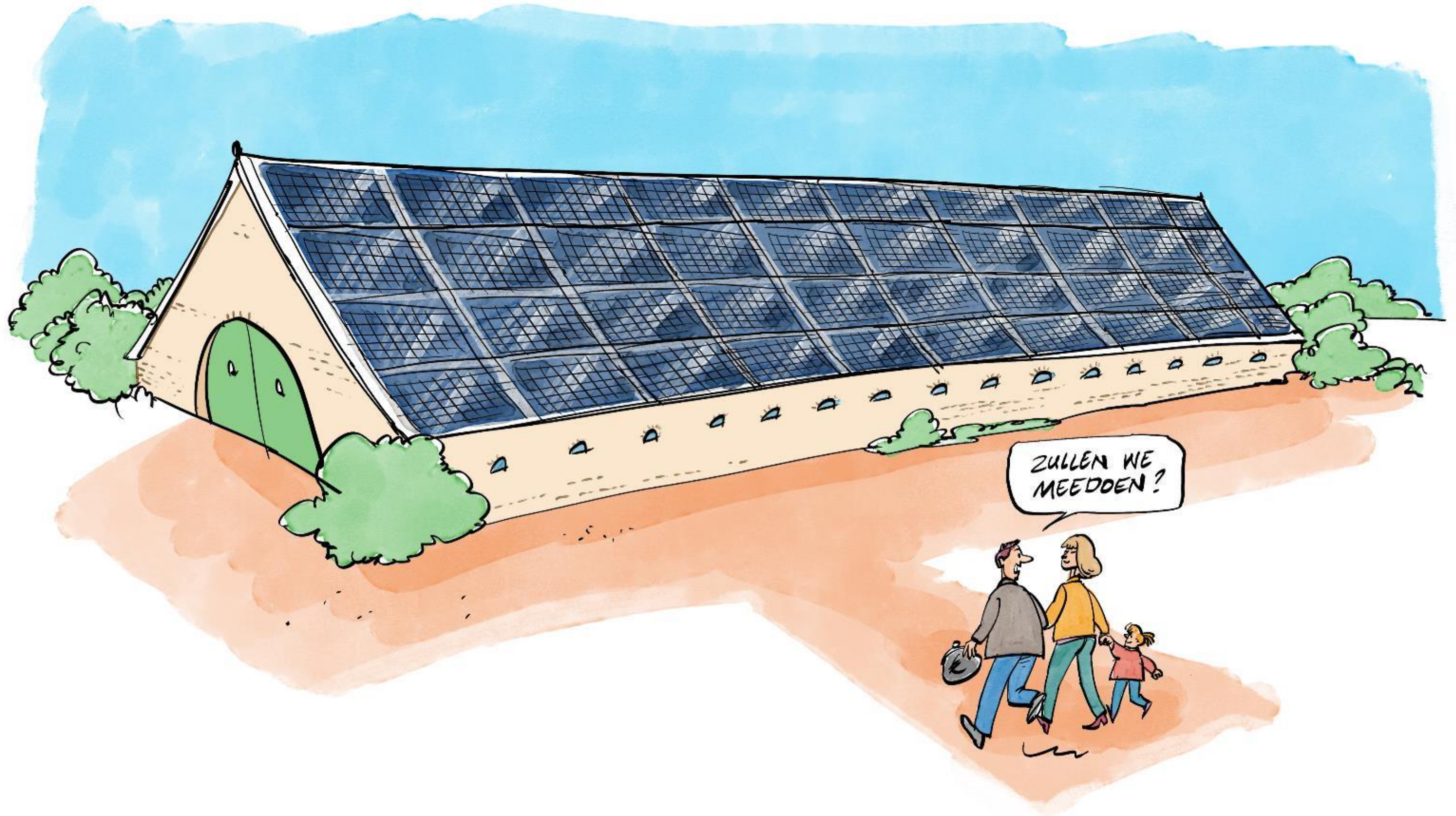

ALS WE ANDERS GAAN ETEN SPELEN WE GROND VRIJ

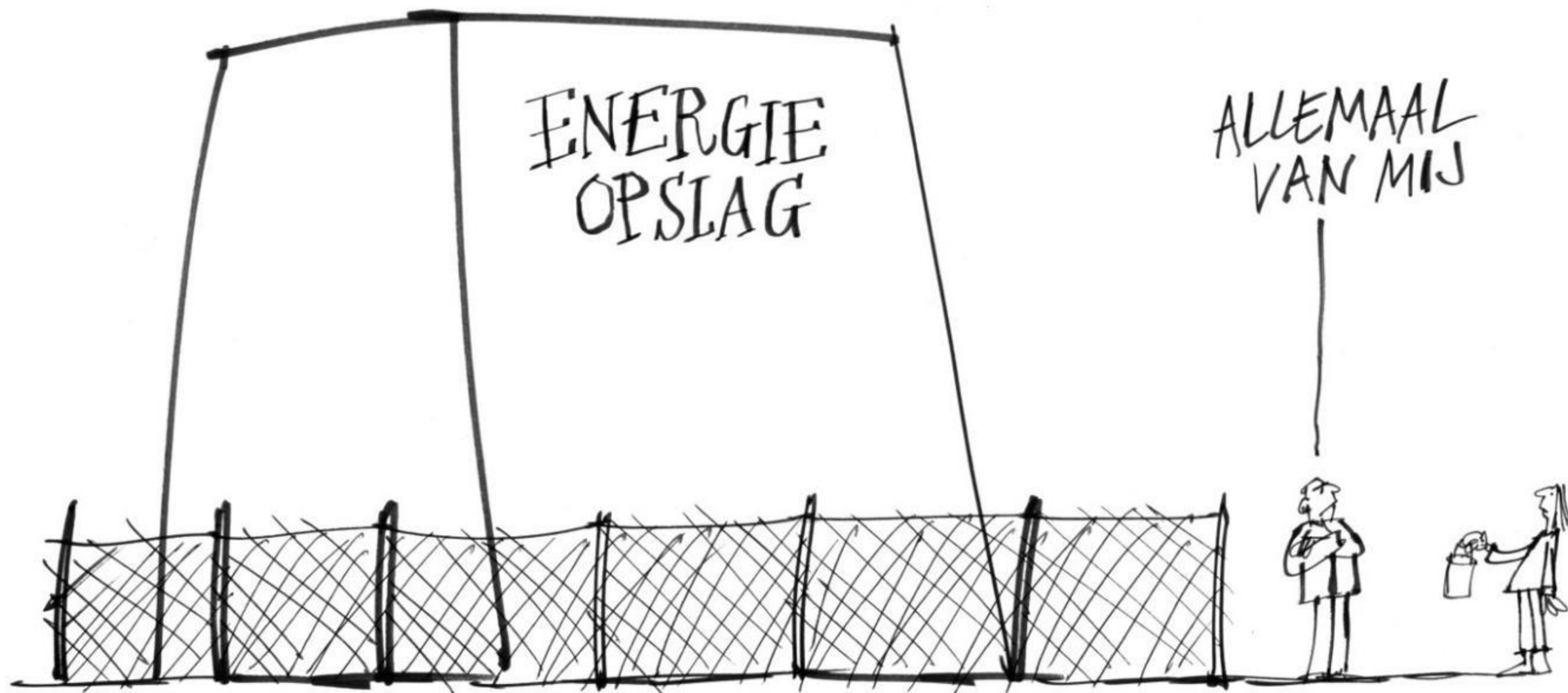

warmte transmissie visie

financiële participatie

DIT GEBIED IS
ALSNOG UITGESLOTEN
.....

BETROKKENHEID JONGE MENSEN